

MAHMUT ÇELEBİ TÜRBESİ^{1*}

Betül ÖZCAN BALKIR^{2**}

Anahtar Kelimeler: Türbe, Baldaken, Beylikler Dönemi Mimarisi, Muşallim Köyü

Mahmut Çelebi Türbesi, Akdağmadeni ilçesinin 11 km kuzeybatısında yer alan Muşallim Köyü'nün kuzeyindeki tepenin üzerinde kurulmuş kalenin batı eteğinde bulunan mezarlığın içindeki iki türbeden büyük olanıdır. Bu türbe, diğer türbede yatan Ali Çelebi'nin oğlu Mahmut Çelebi'ye aittir.

Mahmut Çelebi Türbesi, iki katlı olup alt katı cenazelik katıdır. Her iki katın örtü sistemi tamamen yıkılmıştır. Yalnızca doğu cephesindeki kemer, kuzey duvarının alt yarısı ve güneydeki ayakları günümüze ulaşabilmiştir.

Türbenin üzerinde kitabe bulunmamaktadır. Türbede bulunan birçok sağlam ve kırık mezar taşından biri üzerinde okunabilen Büyük Emir Ali Çelebi'nin oğlu Mahmut Çelebi, H. Receb 882/M. 9.11.1477 yazısı nedeniyle araştırmacılar, türbenin Mahmut Çelebi'ye ait olduğunu düşünmektedir. Buna göre türbenin en geç bu tarihte veya 1477'den kısa süre önce inşa edildiği söylenebilir. Mimari özellikleriyle Ali Çelebi Türbesi'ne benzemesi nedeniyle, belirtilen tarihlerde inşa edilmiş olma ihtimali yüksektir.

Türbe düzgün kesme taş, yer yer kabayonu taş ve devşirme malzeme ile inşa edilmiştir. Devşirme malzeme kullanımı, Ali Çelebi Türbesi'nden daha fazladır.

Ali Çelebi Türbesi ile benzer özelliklere sahip olmakla birlikte, Mahmut Çelebi Türbesi daha büyük boyutlarda inşa edilmiştir. Kare planlı baldaken kuruluşlu türbe tipinin bir varyasyonudur. Kuzey cephesi Ali Çelebi Türbesi'ndeki gibi duvardır. Kuzey duvarın köşeleri, doğudan ve batıdan bir miktar güneye doğru taşınmıştır. Doğru, batı ve güney cepheleri ise güney köşelere yerleştirilmiş L kesitli ayaklarla ve kuzey duvarın uzantılarıyla taşınan sivri kemerlerle dışa açılır. Kalıntılardan kemerler arasında ahşap gergilerin bulunduğu anlaşılmakla birlikte, günümüze gelememiştir. Türbenin örtüsü pandantif geçişli kubbedir. Ancak kubbesi tamamen yıkılmıştır. Türbenin dikdörtgen planlı cenazelik katı beşik tonozla örtülüyken, tonoz çökmüştür.

Gerek Mahmut Çelebi Türbesi gerek Ali Çelebi Türbesi ve etraflarındaki mezarlık ile Muşalli Kalesi, kapsamlı bir kazı ve onarımın ardından ayağa kaldırılabilir. Planları açısından erken tarihli nadir örnekler olmaları bakımından önemli olan bu iki eser, ayağa kaldırıldıktan sonra inanç ve kültür turizmine kazandırılabilir.

^{1*} Bu çalışma, daha önce Yozgat Tarihi ve Kültürü Cilt 1 kitabında yayımlanan "Yozgat'ta Günümüze Ulaşmış Türbeler" isimli çalışmanın gözden geçirilerek güncellenmiş halidir: B. Özcan Balkır. (2022). Yozgat'ta Günümüze Ulaşmış Türbeler. Yozgat Tarihi ve Kültürü Cilt 1, 1. Baskı. Ankara: Akçağ Yayınları. 201-221.

^{2**} Dr. Öğretim Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi/ Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, betul.ozcan.balkir@bozok.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6634-2818.

Görseller

Demet Taşkan arşivi,2018

Kaynakça

- ACUN, H. (1980). Yozgat yöresinden iki plan türünde dört türbe örneği. *Bedrettin Cömert'e Armağan: Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Beşeri Bilimler Dergisi Özel Sayısı*, 409–424.
- ACUN, H. (1981). Yozgat ve yöresi Türk devri yapıları. *Vakıflar Dergisi*, 13, 635–715.
- ACUN, H. (2005). *Bozok sancağında (Yozgat ili) Türk mimarisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- ARIK, O. (1967–1969). Erken devir Anadolu-Türk mimarisinde türbe biçimleri. *Anadolu (Anatolia)*, 11, 57–100.
- HANİLÇE, M. (2017). Yozgat ilinde iki Osmanlı kalesinin dünü ve bugünü: Karahisar-ı Behramşah (Muşallim) Kalesi ve Akçakale. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 3(3), 141–164. <https://doi.org/10.21551/jhf.353553>
- ÖZCAN BALKIR, B. (2022). Yozgat'ta günümüze ulaşmış türbeler. *İçinde Yozgat tarihi ve kültürü* (Cilt 1, ss. 201–221). Ankara: Akçağ Yayınları.
- WITTEK, P. (1970). Bizanslılardan Türklere geçen yer adları (M. Eren, Çev.). *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 1, 239–240.
- Kültür Bakanlığı. (1990). *Yozgat katalogu 1990*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (1991). *Yozgat 1991 il yillığı*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Yayınları.